

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено трансформацію механізму оподаткування доходів суб'єктів малого бізнесу та здійснено оцінювання впливу діючого порядку оподаткування доходів, отриманих від ведення підприємницької діяльності, на розвиток малого бізнесу в Україні.

Ключові слова: спрощена система оподаткування, єдиний податок, механізм оподаткування.

Abstract

It was investigated the mechanism of income taxation of subjects of small business and made assessing the impact of the existing procedure of taxation of incomes, received from business activity, on the development of small business in Ukraine.

Keywords: simplified system of taxation, single tax, taxation mechanism.

Вступ

Одним із основних важелів подолання економічної кризи в Україні є зростання підприємницької активності в усіх сферах економіки. Малий бізнес є невід'ємною складовою бізнес-середовища і забезпечує подолання диспропорцій на окремих ринкових сегментах, мобілізує значні фінансові та виробничі ресурси, сприяє подоланню безробіття та є вагомим джерелом податкових надходжень до місцевих бюджетів.

Водночас податкова політика щодо малого бізнесу постійно перебуває у стані трансформації, що дестабілізує розвиток підприємницької діяльності та погіршує інвестиційний клімат. Нині вітчизняна система оподаткування суб'єктів малого бізнесу вкотре зазнала суттєвих змін, що відповідним чином відобразилось на діловій активності підприємців, а саме спричинило значне скорочення кількості працюючих у даному секторі, припинення діяльності або перехід підприємців у «тіньовий» сегмент.

Метою дослідження є визначення впливу податкової політики на сучасний стан розвитку малого бізнесу в Україні та надання рекомендацій щодо покращення податкового клімату для суб'єктів підприємницької діяльності.

Результати дослідження

Розвиток малого та середнього бізнесу є одним із основних напрямів розвитку економіки провідних країн світу. В країнах ЄС малі підприємства забезпечують близько 50% загальної доданої вартості [1]. За статистичними даними в Україні малий бізнес займає 5-6% ВВП, але фактично близько 30-35% населення зайняті в малому бізнесі.

За даними Федерації роботодавців України 44% суб'єктів малого бізнесу працюють у сфері послуг, 25% – у сфері торгівлі, 21% – у промисловості та будівництві, 10% – в аграрній сфері [2].

В економіці України малий бізнес виконує ряд важливих функцій: зменшення рівня безробіття шляхом створення додаткових робочих місць, вирішення проблем бідності й формування середнього класу, обмеження монополізації і підтримання конкурентного середовища, швидке насичення ринку товарами і послугами, реалізація найновітніших досягнень НТП, охоплення нових видів діяльності тощо.

В той же час, інтенсивний розвиток малого бізнесу в Україні гальмується рядом чинників, основними з яких є нестабільність податкової політики та неузгодженість ряду нормативно-законодавчих актів.

Так, кожного року змінюються форми податкової звітності та порядок їх заповнення як для підприємців, що перебувають на загальній системі оподаткування, так і для тих, хто сплачує податки, використовуючи спеціальні податкові режими. Протягом останніх трьох років суттєво змінились умови використання підприємцями спрощеної системи оподаткування, розміри та ставки податків, ліміти доходу та суми єдиного соціального внеску.

З 01.01.2017 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні». Законом внесено суттєві зміни до розділів ПКУ, які стосуються адміністрування податків та зборів, зокрема, податку на прибуток, ПДФО, ПДВ, акцизного податку, рентної плати та податку на майно, спеціальних податкових режимів тощо.

Спеціальні податкові режими, які використовують більшість суб'єктів малого бізнесу, зазнали суттєвих змін. Так, для платників єдиного податку першої групи ставка – 10% від прожиткового мінімуму

(160 грн/міс), ЄСВ –50% мінімального страхового внеску (352 грн). Тобто в порівнянні з попереднім 2016 роком податкове навантаження збільшилось на 12,7% (якщо підприємцю за себе у 2016 році необхідно було сплатити 5450,64 грн податків, то у 2017 доведеться сплатити 6144 грн).

Для платників другої групи перспектива є ще менш оптимістичною. Якщо у 2016 році без найманих працівників необхідно було сплатити 7105 грн податків та зборів, то у 2017 році сплаті підлягає 16128 грн, що в 2,23 рази більше порівняно з попереднім роком. При цьому граничний обсяг річного доходу як для платників першої, так і для платників другої групи залишається без змін.

Для платників третьої групи суттєво змінились умови оподаткування у 2016 році: зменшений у 4 рази граничний рівень доходів (з 20 млн грн у 2015 р. до 5 млн грн. у 2016 р.) та збільшені ставки податку з 2% до 3% (для платників ПДВ), з 4% до 5% (для неплатників ПДВ). Зазначені тенденції, поряд із суттєвим зростанням цін на всі товари та послуги, свідчать про реалізацію державою дискримінаційної податкової політики щодо малого бізнесу.

Додатково зазначимо, що згідно статті 55 Господарського кодексу України суб'єктами малого підприємництва є фізичні та юридичні особи, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом НБУ [ст. 55, 3]. Для суб'єктів мікропідприємництва Господарським кодексом передбачено можливість отримання річного доходу до 2 млн євро [ст. 55, 3], а при нинішньому курсі це близько 57 млн грн. Відповідно, лівова частка суб'єктів мікро- та малого бізнесу нині не мають можливості використовувати спрощену систему оподаткування.

Як наслідок, значна кількість підприємців на початку 2017 року припинила свою діяльність, окремі підприємці перейшли до тіньового сектору економіки, також значно скоротилась кількість найманих працівників. Зазначені тенденції безперечно спричинили зростання рівня безробіття та підвищення соціальної напруги у суспільстві.

Варто зазначити, що внесені до податкового законодавства зміни щодо оподаткування малого бізнесу мають і деякі позитивні моменти, а саме запровадження електронного документообігу між платниками податків та контролюючими органами, запровадження єдиного реєстру заяв на відшкодування ПДВ та розповсюдження автоматичного відшкодування на всіх платників податку, нульова ставка податку на прибуток (до 2021 року) для платників податку, у яких річний дохід не перевищує 3 млн. грн. та розмір заробітної плати кожного з працівників є не нижчим за дві мінімальні зарплати [4].

Висновки

Необхідною передумовою розвитку малого бізнесу в Україні є простота, прозорість, і, головне, стабільність податкового законодавства. Податкова політика щодо малого бізнесу повинна забезпечувати підтримку та стимулювання його розвитку шляхом реалізації релевантних механізмів оподаткування.

На наше переконання, норми ПКУ та інших нормативно-правових актів мають бути узгоджені між собою, а можливість скористатись спрощеною системою оподаткування повинні мати за власним вибором і фізичні особи-підприємці, і юридичні особи, які належать до малого бізнесу. При цьому податкове навантаження повинно мати тенденцію до зниження, що дозволить підприємцям акумулювати фінансові ресурси і спрямовувати їх на розвиток власного бізнесу. Це є важливою умовою розвитку, оскільки доступ до кредитних ресурсів та державного фінансування є обмеженим та досить вибіркоким.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Малый бизнес: кредитование малого бизнеса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kreditbusiness.ru>
2. Що заважає розвитку малого бізнесу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fru.org.ua/ua/events/business-events/infohrafika-shcho-zavazhaie-rozvytku-maloho-biznesu-v-ukraini>
3. Господарський кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page2>
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Наталія Миколаївна Малініна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства і виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м.°Вінниця, e-mail: malininann@gmail.com

Malinina Nataliia M. – PhD in Economics, Associate Professor of Department of Economics of Enterprise and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: malininann@gmail.com